

Ne bi smjelo biti ni jedne župske crkve ili filijalne, u kojoj ne bi bio oltar sv. Josipa ili barem velika i lijepa (ne sa sijedom kosom i bijelom bradom!) slika, na odličnijem mjestu u crkvi.

Stari su župnici rado podizali kapelice sv. Josipa, da se putnik pomoli pred njima.

Osobito ćemo se pobrinuti da se u kršćanskim kućama nađe slika Svečeva. A kod umirućih da se ukućani mole dragomu Svecu, koji je bio tako sretan da je izdahnuo u naručju Isusa i Marije. Preporučujmo roditeljima da rado nadijevaju svojoj djeci njegovo Ime. Naučimo djecu da često zazivaju to moćno i sveto Ime, zajedno s Isusovim i Marijinim.

I onda: ljubimo mnogo sv. Josipa, a ta će nam ljubav najbolje znati kazati, što da učinimo na njegovu čast!

F. S. PETROV

SAKRALNA UMJETNOST

Nešto o glavnom oltaru

Kod glavnog oltara i kod oltara uopće nije najvažnije stil i materijal, nego mu ljepotu daje naša ljubav i briga. O tome kanim nešto reći.

No idemo redom! Ako je cijeli sanktuarij za nekoliko stepenica viši od ostale crkve, dovoljno je da oltar ima tri stepenice. Ali, ako je sanktuarij povišen samo za jednu ili dvije stepenice, onda treba najmanje pet oltarnih stepenica, pa da mogu pratiti obred i oni vjernici, koji nisu sasvim blizu glavnom oltaru.

Najčešće oltari imaju oblik stola ili kamenog lijesa (sarkofaga). To su ozbiljni oblici. Stol nas sjeća na posljednju večeru a sarkofag na mučenike koji su krv i život dali za Krista. Pa zašto onda cijelu prednju stranu prekriti oltarnikom? Ti oltarnici ukrašeni su svim mogućim motivima, često u kričavim bojama ili su čak izvezeni blještavim metalnim pločicama, a kada se svećenik samo malo pomakne pred oltarom, ove pločice zatrepere i privuku svu pažnju vjernika na sebe. Svetohranište, koje bi uvijek moralo biti ono najljepše i najistaknutije, gubi se tada pred lažnim sjajem oltarnika.

Zato je mnogo ljepše i ozbiljnije da se stavi čipka ili vezivo, koje nije šire od 15—20 centimetara. Jedino tamo gdje je menza zidana ili grubi betonski blok možemo staviti oltarnik koji prekriva cijelu prednju plohu menze. (Novac, što ga vjernici rado i često daju za oltarnik, može se korisno upotrijebiti za druge potrebe crkve.)

Na menzi stoje svetohranište i svijećnjaci.

Nije zgodno, ako je svetohranište toliko udaljeno, da svećenik jedva može otvarati vratašca, a još se više mora ispružiti da dohvati pokaznicu ili ciborij. Za to treba uzeti udaljenost koja odgovara i svećeniku nižeg rasta.

Po sadašnjem liturgijskom propisu na vratima svetohraništa smiju biti prikazani samo motivi koji su u izravnoj vezi sa sv. Euharistijom. Ali ima lijepih svetohraništa iz prijašnjih vremena gdje su na rezbarenim vratima prikazani prizori iz starog ili novog zavjeta. Te su rezbarije pozlaćene obično pravim zlatom. Takova se rezbarija može lijepo očistiti ili nanovo pozlatiti zlatnim listićima. Nikako se ne smije takova prava pozlata premazati t. zv. zlatnom broncom jer se time sve upropašćuje. Fini detalji rezbarije se zatrpavaju i drvo postaje masno. Sjaj premaza brzo se gubi a na takvoj podlozi ne može se više ni pravim zlatom pozlaćivati.

Na svetohraništu stoji tron za izlaganje Presvetog. Često takav tron ima i baldahin. To je lijepo samo ako iza oltara nema slike. Ali ako tron i baldahin prekrivaju dobar dio oltarne slike, onda to nije lijepo. Također nije dostojno oltara ako se tron improvizira od dašćica i pokriva ručnim radom.

Umjesto toga treba napraviti solidno podnožje iz drveta ili kamena već prema materijalu oltara ili svetohraništa.

Lijevo i desno od svetohraništa stoje svijećnjaci. Veoma je važno da su svijeće savršeno okomito postavljene. Isto kao kod slika na stijeni tako je i kod svijeća i samo jedna koja stoji koso kvari cijeli dojam. I raspored svijeća mora biti skladan. Između svijeća postavljaju se obično vaze sa cvijećem. No kao što ništa nije dobro ako je previše tako je i sa cvijećem. Nekoliko grančica, nekoliko cvjetova u nekoliko vaza mnogo bolje djeluje nego prenatrpanost. Pogotovo je neukusno ako se još između svijećnjaka i vaza sa cvijećem postave kipići ili anđeli. I vaze neka budu što jednostavnije jer one su samo posude za cvijeće, a ne ukras za sebe.

Evo, ako se na sve ovo bude pazilo, biti će i onaj najskromniji oltar dostojanstven žrtvenik i prijestolje. Razumije

se da iza oltara mora također biti savršen red i obhod potpuno prazan i čist.

A sada još nekoliko uputa kako se postupa sa slikama i kipovima, sa drvenim i mramornim stvarima.

Slike koje su potamnile ali inače usčuvane mogu se čistiti sa sirovim krompirom. Slika se skida i stražnja strana obriše sa vlažnom i dobro izžmikanom krpom. Još je bolje u tu svrhu upotrijebiti komad jelenje kože koja se navlaži. Prednja se strana lagano i pažljivo obriše mekanom i čistom ali suhom krpom. Slika se zatim položi na stol ili ako je velika na ravan pod. Onaj dio koji će se čistiti treba podložiti knjigama ili daščicama tako da bude podloga tvrda. Krumpir se prereže i sa tom prerezanom plohom slika se pažljivo čisti. Kad je narezana ploha krompira uprljana, odreže se uprljani dio i sa novom plohom dalje čisti. To se ponavlja tako dugo dok narezana ploha krompira ostane sasvim čista. Potom se slika pažljivo i nježno obriše mekanom čistom krpom.

Nikada nije dobro da se čišćenje uljenih slika vrši upotrebom bilo kakve tekućine jer ona ulazi u one sasvim fine pukotine koje s vremenom nastaju na slici i time se slika ošteti. Krumpir pak ima samo toliko vlage da sliku očisti i ne oduzima ništa od laka kojim je slika prevučena i daje još lijepi sjaj.

Ako je slika već raspucana i oštećena, onda se ne smije u nju dirati. Takovu sliku može samo stručnjak obnoviti.

Okvir slike, ako je pozlaćen pravim zlatom, čisti se lako vinskim octom. Najprije se oprezno obriše prašina. Sa spužvicom ili kistom premaže se pozlata vinskim octom a kad se vidi da je ocat otopio ono zamazano, prelazi se čistom vodom i pusti da se samo posuši bez brisanja i trljanja. Ako je zlato izgubilo sjaj onda se 1 bjelanjak pomiješa sa malom žličicom kuhinjske soli i time se premaže pozlata.

Kipovi koji su obojeni uljenom bojom čiste se isto tako kao i slike.

Mramorni se kipovi čiste i peru sa vodom u koju smo dodali nešto salmijaka. Zatim se čistom vodom preplahnu i mekanom čistom krpom trlja dok ne bude kip suh. Finim staklo-papirom, koji rabe stolari, mogu se mramorni ili kameni kipovi također dobro očistiti.

Polirane mramorne ploče koje su izgubile sjaj postanu opet sjajne ako se toplom vodom i sapunom temeljito očiste i

nakon potpunog osušenja premažu sa veoma malo paste za parkete i svilenom krpom poliraju.

Gipsani bijeli kipovi i slično premažu se debelim slojem guste štirke (škrob) i drugi dan okefaju.

Svijećnjaci i druge metalne stvari najprije se temeljito očiste i onda premažu sa tekućinom alkohola i kolodijuma u jednakim dijelovima. Kolodij se dobiva u apoteci. Treba paziti da je tekućina svuda jednako razdijeljena. Ovako čišćeni predmeti mogu godinama zadržati svoj sjaj. Brončane se stvari samo taru mekom krpom da se patina ne bi oštetila.

Drveni se okviri očiste vlažnom, ne mokrom, krpom ili jelenjom kožom, a ako su politirani onda sa mekanom krpom, na koju stavimo malo maslinovog ulja.

Konačno još nešto o sagovima kod oltara.

Često se događa da se uglovi sagova izvijaju. To je ružno vidjeti a mogao bi netko i pasti. Tu se možemo pomoći tako da pod ugao pričvrstimo karton i presvučemo ga tkaninom iste boje koju ima stražnja strana saga. U zimi je dobro da se pod sag stavi nekoliko slojeva novinskog papira, koji čuva od hladnoće. Ako se sag čisti, treba ga lupati na poleđini a nikad na prednjoj strani.

Evo ovih par uputa neka budu našim svećenicima na pomoć, a slijedeći puta, ako Bog da, reći ću nešto o krstionici, uskrsnom svijećnjaku i drugom!

MILA VOD

MISAO LITURGIJE

Pod ovim — možda ne baš sasvim adekvatnim — naslovom kanimo povremeno donositi objašnjenja nekih značajnijih riječi i pojmova kojima se služi liturgija a koji često nama danas ne govore dosta živo i ne djeluju na nas svježe. To je zato što je njihovo značenje tokom vremena izbljedito i postalo za nas nejasno, ili se tako reći posve iz sjećanja izgubilo široko sadržajno bogatstvo nekih od tih pojmova, pa oni danas djeluju šturo i bezbojno. Da se ti pojmovi u našoj svijesti osvježe i da se otkrije njihova sadržajna punina potrebno je poseći u otacku tradiciju. Naša je želja da to postignemo u ovom nizu pokušaja koji će — nadamo se — biti interesantni i korisni svakome koji zaista želi liturgiju razumjeti i okoristiti se religioznim misaonim i doživljajnim obiljem što su ga stoljeća utkala u liturgijske tekstove.

ADUNARE

Riječ ADUNARE iz molitve **Te igitur** misnog Kanona, zajedno s čitavom uklopljenom rečenicom QUAM PACIFICARE, CUSTODIRE, ADUNARE ET REGERE DIGNERIS, po svojoj prilici predstavlja kasniji umetak u okvir ove molitve Kanona (1). Sv. Opat Milevitanski, koji piše svoje djelo protiv donatiste Parmenijana oko g. 365, znade da donatiste »in sacramentorum mysterio«